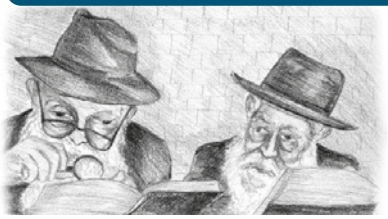
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת דברים ■ א' מנחם-אב ה'תשפ"ג ■ 19.07.2023 ■ גליון מס' 744

האהבה הגדולה הטמונה בזמן חושך הגלות

/ הרב יוסף גערליצקי, שליח הרבי מליובאוויטש לתל אביב-יפו ורב מרכז תל אביב

ימי בין המצרים בכלל ותשעת הימים בתחילתו של חודש מנחם -אב בפרט, מסמלים ומזכירים לנו את הגלות בה עם ישראל שרוי במשך שנים רבות. זהו זמן מתאים שחשוב להתבונן בו וכך לגלות שיש אור ואהבה אלוקית הטמונה בתוך חושך הגלות.

הבשורה הראשונה של הקב"ה על הגלות הייתה, לאברהם אבינו ב"ברית בין הבתרים", כפי שנאמר בפסוק "והנה אימה חשיכה גדולה יורדת עליו" - רמז לארבעת הגלויות שעבר עם ישראל. מהי כריתת ברית? ברית בין שני אוהבים הינו הסכם, שבכל מצב תתקיים האהבה ביניהם. בתקופה שבה ישנן סיבות לאהבה, אין צורך בכריתת ברית. הברית היא הצהרה שאין זו אהבה המוגבלת בסיבה מובנת (אהבה התלויה בדבר, כש'בטל דבר - בטלה אהבה'), אלא אהבה בלתי מוגבלת, כך שגם כאשר לא יהיה בסיס וטעם לאהבה, ואף להיפך, גם אז תתקיים הברית והאהבה בין הקב"ה ועם ישראל, בתוקפה.

מדוע דווקא בשעת "ברית בין הבתרים" בה כרת הקב"ה ברית עם אברהם אבינו ועם ישראל, באה הבשורה על הגלות? גלות היא הרי היפוכה של אהבה, בפרט אהבה בלתי-מוגבלת שלמעלה מהיגיון - מה מקום לדבר עתה על הגלות?

שאלה זו מביאה לשאלה נוספת: בגמרא נאמר כי בזמן ש"ישראל עושין רצונו של מקום", היו פני הכרובים (העומדים על ארון הברית בקודש הקודשים) "איש אל אחיו". ובזמן שאין עם ישראל עושה את רצון ה' - היו פני הכרובים הפוכים, כאשר הם מפנים את גבם זה לזה. המדרש מספר כי בזמן החורבן, כאשר נכנסו הנכרים לקודש הקדשים, ראו את הכרובים מעורים זה בזה, חבוקים ופניהם איש אל אחיו. לכאורה הרי החורבן בא כתוצאה מכך שישראל לא קיימו את רצון ה', מדוע בכל זאת היו פני הכרובים איש אל אחיו?

בתורת החסידות מוסבר תוכנה הפנימי של הגלות באמצעות משל מרב המלמד את תלמידו:

כאשר הרב מעביר תובנה לתלמידו, הוא שקוע כולו בתשומת לב של השפעה אל התלמיד; אך כאשר תוך כדי השפעתו לתלמיד מבצבץ בשכלו של הרב רעיון חדש - הרי בדרך הטבע חייב הרב להסיח את דעתו מהתלמיד ולהתעמק ברעיון החדש, שאם לא כן עלול הרעיון להיעלם וגם בעמל רב לא יצליח לשחזרו. כלומר, הסחת הדעת מהתלמיד אינה מפני שהרב איננו רוצה להיות בקשר עם התלמיד ומעדיף לעסוק בדברים אחרים; אדרבה, דווקא מפני פנימיות רצונו של הרב ללמד את התלמיד, לכן הוא מתמסר לרגע לתובנה החדשה, כדי שיוכל לקלוט אותה היטב ולהצליח אחר כך ללמד גם תובנה זו את התלמיד.

במילים אחרות: היסח הדעת מהתלמיד הוא רק בחיצוניות, אך בפנימיות זהו זמן של גילוי גדול עבור התלמיד. אדרבה: עצם העובדה שעבור טובת התלמיד הרב מפנה את תשומת לבו מהתלמיד כדי לקלוט את הרעיון החדש - מוכיחה את חשיבותו של התלמיד בעיני הרב, עד שכדאי ליצור לרגע עניין של התעלמות מוחלטת מהתלמיד, ובלבד שבסופו של דבר תהיה אפשרות לגלות לו רעיון נפלא כל כך. עולה מכך, שככל שההתעלמות גדולה יותר, היא מהווה הוכחה לגדולתו ויוקר ערכו של גילוי הרעיון החדש לתלמיד.

כך מסבירה אפוא תורת החסידות את עניין הגלות: למרות שמבחינה חיצונית יש כאן גלות וחורבן,

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

הבו לכם אנשים
נושא המנהיגות מופיע פעמים רבות בתורה, והמנהיגות אינה נבחנת רק...
המשך בעמ' 2

דִּבֶּר אלינו בְּחֹרֵב
לקראת הסתלקותו של משה רבנו, הוא נושא נאום גדול לעם ישראל...
המשך בעמ' 3

שו"ת קיץ
שתיית יין בברית מילה / הבדלה / ברכת המזון - בתשעת הימים
אנו זוכים להכניס את בננו בכורנו נ"י לבריתו של אברהם בתוך תשעת הימים...
המשך בעמ' 4

וקרא זה אל זה ואמר / תגובות
בדבר היציאה מארץ ישראל לחו"ל
למרות המדרש רבה [המובא בפתיחה ל"בסוד שיח" פרשת מטות מסע]...
המשך בעמ' 5

סיפור לשבת
כורח הנדוניה...
נהר הניימן הליטאי זרם ברוגע, משל לא ידע כי בעבר הלא רחוק איכלסו...
המשך בעמ' 6

שביבים
■ הנחת תפילין של יד על הראש בזמן מלחמה
■ במעלת לימוד משניות
■ סגולה להשגת העולם הבא
■ "מספר לא מוכר נראה על הצג"
המשך בעמ' 7

מניעת משה להיכנס לארץ בגלל חטא המרגלים
"גם בי התאנף ה' בגללכם לאמר, גם אתה לא תבוא שם" (א, לז) שואל...
המשך בעמ' 8

"מתקשרים", בעלי כוחות
ישנה תופעה שנקראת "מתקשרים" אלו אנשים שכביכול מדברים עם...
המשך בעמ' 9

"העלם" של אור ה', שכביכול 'מתעלם' מעם ישראל חלילה; הרי מבחינה פנימית תכלית ההעלם הינו הגילוי הגדול הבא אחריו - התגלות הגאולה העתידה. לשם התגלות האור העצום של הגאולה, כדאי אותו העלם של גלות וחורבן מבחינה חיצונית, שכל מטרתו הוא התגלות הגאולה העתידה, כך שבפנימיותה, כבר עכשיו מראה הגלות על האהבה הפנימית.

זו הסיבה שפני הכרובים בזמן חורבן הבית היו "איש אל אחיו"- שכן כל עניין הגלות אינו קיים אלא מבחינה חיצונית, ואילו בפנימיותו, אינו אלא שיא של גילוי. לפיכך, בקודש הקדשים, מקום שבו פנימיות הקדושה היא בגילוי, היו פני הכרובים "איש אל אחיו" גם בזמן החורבן. זהו גם הטעם לכך שבברית בין הבתרים דובר על הגלות, כי מבחינה פנימית הירידה לגלות, היא חלק והתחלה של הגאולה העתידה, ירידה לצורך עליה.

ימים אלו של 'בין המצרים' מזכירים ומלמדים, שבכל מצב של חושך והעלם, אין לחוש חלילה שזוהי התרחקות מגילוי האור האלוקי, אדרבה, בפנימיות זהו זמן של קירוב וגילוי אור גדול ונעלה, שאותו נראה בקרוב בגילוי, בגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

הבו לכם אנשים

/ הרב יעקב הלוי פילבר

נושא המנהיגות מופיע פעמים רבות בתורה, והמנהיגות אינה נבחנת רק איך האדם מנהיג את האחרים, אלא בעיקר היא נבחנת כיצד האדם מנהיג את עצמו. בתורה פוגשים אנו מנהיגות שהצליחה ומנהיגות שכשלה, החל מאדם הראשון שכשל לא רק במה "שנתנכר לעצמיותו, שפנה לדעתו של נחש ואיבד את עצמו, לא ידע להשיב תשובה ברורה על שאלת איכה" כלשונו של הראי"ה קוק [מוסר הקודש עמ' קמ], אלא בעיקר כשלא ידע לאחר החטא ליטול אחריות אישית והטיל את האשמה על אשתו באומרו: "האשה אשר נתתה עמדי". אחריו בנו קין שגם הוא התכחש לאשמתו ואמר: "השומר אחי אנכי?!". מנהיגות כושלת מוצאים אנו גם בבית יעקב, כמו ראובן האומר לאחיו על יוסף: "לא נכנו נפש", אך בה בעת אינו מתייצב עם מלוא האמת הפנימית שלו ונאבק עליה, אלא מתחכם ואומר להם דבר אחד: "השליכו אותו אל הבור", דבר שימצא חן בעיני האחים, כשכוונתו האמתית היא: "למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו". ורק מאוחר יותר כאשר הוא מזהה אצל אחיו חרטה על מעשיהם באומרם: "אשמים אנחנו", רק אז הוא מקבל אומץ ומטיח בפניהם: "הלוא אמרתי אליכם!". וכאשר סוף סוף ראובן לוקח מנהיגות, גם אז הוא מתחמק מלסכן את עצמו, ולכן כשהוא רוצה לשכנע את אביו שישלח אותם למצרים עם בנימין, אין הוא מקריב את עצמו אלא אומר: "את שני בני תמית", ומפני הרפיסות הזו נלקחה ממנו הבכורה.

שיהיו "ידועים לשבטיכם" - "שאתם מכירים אותם שהרי גדלתם ביניהם" (מדרש הגדול), וכמו שפירש הרמב"ם (הל' סנהדרין פ"ב ה"ז): "וידועים לשבטיכם - אלו שרוח הבריות נוחה מהם" ומסביר הרמב"ם: "ובמה יהיו אהובים לבריות? בזמן שיהיו בעלי עין טובה ונפש שפלה וחברתם טובה ודיבורם ומשאם בנחת עם הבריות".

השפיטה היא אחת מדרכי הנהגה והיא משמשת לה דוגמא, גם כאן אין להסתפק רק בידע של השופט אלא נדרשות ממנו עוד חמש תכונות: "ענוה, יראה, שנאת הממון, אהבת האמת ובעלי שם טוב". וכדי ליישם בחיי החברה שלנו את הדרישות הללו במערכת המשפטית, יש צורך לחולל מהפיכה בשיטת מינוי השופטים או הדיינים, שאז לא רק השליטה בספר החוקים וצבירת ניסיון מעשי בעריכת הדין, הם הכישורים היחידים הנדרשים מהבא לשבת על כס המשפט, אלא חייבים לעמוד גם על טיבו של האיש החורץ גורלות. ולכן ההקפדה צריכה להתחיל כבר באיוש וועדת מינוי השופטים או הדיינים, לקבוע מי הם הממנים, כמו שאמרו במדרש [ספרי דברים טז]: "לא תכיר פנים - זה מינוי הדיינים. לא תטה משפט - שלא תאמר איש פלוני נאה, איש פלוני קרובי". ועל השלב המוקדם הזה המתחיל כבר במינוי הדיינים אמרו בגמרא [שבת קלט א]: "שבר ה' מטה רשעים - אלו הדיינים שנעשו מקל לחזניהם. שבט מושלים - אלו תלמידי חכמים שבמשפחות הדיינין". ופרש"י (שם): "שבט מושלים - מקל אגרופין של מושלין, היינו דיינים רשעים שתלמידי חכמים שבמשפחותם להם למקל ואגרוף, שעל ידיהם היו מעמידין אותן ומחפין עליהן ועושין סניגורון לדבריהם".

מהי השיטה האלטרנטיבית המבטיחה את בחירת הטובים ביותר? הדרך לכך לימדונו חז"ל: "אמרו חכמים, שמבית דין הגדול היו שולחים בכל ארץ ישראל ובודקים, כל מי שימצאוהו חכם וירא חטא ועניו ושפוי ופרקו נאה ורוח הבריות נוחה הימנו - עושים אותו דיין בעירו, ומשם מעלים אותו לפתח הר הבית, ומשם מעלים אותו לפתח העזרה, ומשם מעלים אותו לבית דין הגדול" [רמב"ם שם ה"ח עפ"י סנהדרין פח ב]. משא"כ השיטה הקיימת כיום היא שתלמיד חכם המבקש להיות דיין נדרש לבוא ולהיבחן ולהוכיח את ידיעותיו, ובמקביל להפעיל קשרים ולחצים כדי לזכות במינוי, שיטה המתאימה לחברה קרייריסטית ותחרותית שאינה הולמת תלמיד חכם צנוע הבורח מן הכבוד. ועל כן למעשה הטובים והראויים לדון נשמטים מן התפקיד. הנביא אומר: "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" - רק הנהגה המשלבת את המשפט עם הצדקה היא שתביא את הגאולה. ולכן מנוי הדיינים הוא מרכיב חשוב לא רק לעשיית צדק אלא גם לקירוב הגאולה.

דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֹרֵב

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

לקראת הסתלקותו של משה רבנו, הוא נושא נאום גדול לעם ישראל במשך כשלושים וששה ימים - מראש חודש שבט ועד לערב ז' באדר, יום פטירתו. במהלך כל דבריו הרבים, חוזר משה רבינו על התחנות הרבות והאירועים אשר אירעו עם ישראל - בכל ארבעים השנים, שמיציאת מצרים ועד ערב כניסתם לארץ.

כשלמעשה פרשת דברים היא המשך לפרשיות מטות ומסעי, אז החל משה לראשונה לדבר עם העם - אף טרם ציווי ה' אליו. כדרך שהחלה פרשת מטות, בה משה מדבר עם ישראל. ורק בסוף הפרשיה נכתב שהדברים נאמרו אמנם ע"י משה, אך היה זה כדברי ה' אל העם[1]. ובפרשת מסעי נכתבו כל מסעות ישראל במדבר, כדי להזכיר להם מאין הם באו ולהיכן הם מגיעים.

וכהמשך לכך מתחיל משה לדבר אל העם, בציון הדברים שהביאו לידי זה שהם ערב כניסתם לארץ - רק כעת בסוף ארבעים השנה. כשהנקודה הראשונה בה מתחילים הדברים - היה עוד בהיותם למרגלות הר סיני.

אך ההר לא נקרא בשמו הרגיל, כי אם נחשב כ'הר חורב' - כרמז לחורבן שירד לאומות, שלא קיבלו עליהם את התורה כמו שישראל עשו[2]. כך שיחד עם התוכחה לישראל על העיכוב של ארבעים השנים בדרך, שבא עקב חטא המרגלים - שהיה בליל תשעה באב. גם נרמזה הפורענות שתבוא על האומות, ש'המה עזרו לרעה' יותר ממה שהתחייבו ישראל.

ממש כשם שארע עם המצרים, ששעבדו את ישראל יתר על המידה - ולכן נענשו בכיליון וחרב. כך גם האומות שהחריבו את בתי המקדש פעמיים, בחודש אב - גם עליהם תעבור כוס הפורענות.

אך יש כאן גם כוונה נוספת, והיא ההדגשה שכלל מצוות התורה נאמרו למשה מסיני - הגם שהתחדשו בספר דברים מצוות רבות. שכולם נחשבים כדיבור שהחל עוד בחורב, לפני ארבעים שנה[3].

וכיוון שהמילה נכתבה בכתיב חסר - יש כאן גם משמעות נוספת, הרומזת לכח החרב יחד עם חורבן שבא בעקבותיה. כך שהקב"ה מדבר עם ישראל בכח החרב, ומביא חורבן כל שהוא. כשעיקר הכוונה בדבר היא, להביא למדרגה חדשה ושלמה יותר בישראל.

וכבר אמר על כך הנביא, בעניין חורבן המקדש הראשון - גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון[4]. וזאת בכדי לומר לישראל שהחורבן הינו שלב הכרחי, המביא לבניין גדול יותר מהראשון.

וכך היא הנהגת ה' עם עמו בכל הדורות - כשמדבר עמנו ב'חורב', המפסיק עניין אחד ומביא לכדי דבר שלם יותר. כדרך שבה עם ישראל אמנם יצא לכיוון הארץ, לפני כשלושים ותשע שנים. אך רק כיום הוא משלים את המסע, שאורכו אמור להיות י"א ימי הליכה בלבד[5].

ולכן נקראת פרשה זו לעולם בשבוע שחל בו תשעה באב, בכדי לומר לנו ש'כל מר יהפוך למתוק'. ומה שלא השגנו דבר מה, אין זאת אלא משום שטרם בא זמנה. אך כאשר אנו זוכים לכך, אזי מתברכים אנו אלף פעמים[6] - יתר על מה שהיה בחלקנו.

כשישוב הקב"ה לביתו ברחמים, ויקומם הריסות מקדשו. וגדול יהיה כבוד הבית האחרון - מתוך כבודו של הראשון.

1 - ויאמר משה אל בני ישראל" - להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל לפי שעד כאן דבריו של מקום ופרשת נדרים מתחלת בדבורו של משה הוצרך להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל שאם לא כן יש במשמע שלא אמר להם זו אלא בפרשת נדרים התחיל דבריו - רש"י במדבר ל, א

2 - מדבר סיני שירדה שנאה לעכו"ם עליו ומה שמו חורב שמו ופליגא דר' אבהו דא"ר אבהו הר סיני שמו ולמה נקרא הר חורב שירדה חורבה לעכו"ם עליו - שבת, פט:

3 - ואחרי אשר העירה התורה בענין התוכחות בכל מה שראוי. הנה ראתה עוד להעיר על החשד אשר יפול בענין המצות. שיחשוב חושב שהם מחודשות כאן. ולזה אמר שלא יחשבו שבזה הספר באו מצות מחודשות כי כל המצות פרטיהן ודקדוקיהן נאמרו מסיני. כמו שבא בקבלתן ז"ל וכמו שהוא קבלן. כי אין ספק שאמרן לבני ישראל. כי לא יעלים קצתם ויזכור קצתם אחרי שכלם נאמרו אליו. אבל לפי שבאו שמה קצת המצות ההן בקוצר רב וברמיזות. לפי שבהיותו ע"ה חי הוא היה מספיק לבאר אליהם הסתרם מדי יום ביום כי יום ליום יביע אומר. וכמו שאמר כל הדבר הקשה יביאון אל משה. הנה עתה בראותו כי קרוב יום מותו וכי באו ימי השלום והפקודה. הוצרך לבאר במצות דברים אשר לא התבארו בהם עדנה - אברבנאל דברים, א

4 - חגי ב, ט

5 - **וטעם אחד עשר יום מחרב** יודיענו הכתוב שיעור המדבר כי מחורב שיצאו משם עד קדש ברנע מהלך אחד עשר יום בלבד כי קרוב הוא בדרך הר שעיר וקדש ברנע הוא סוף המדבר בגבול הר האמורי שהוא נחלת ישראל ושם ארץ סיחון ועוג אשר שם באר התורה בגיא מול בית פעור ואחרי כן אמר שהם הלכו דרך הר האמורי כל המדבר הגדול והנורא ואחרי כן יספר כי בקדש ברנע שהוא בתחום נחלתם בקשו מרגלים ונשתבש דרכם והלכו דרך ים סוף לאחור ולא לפנים עד מלאת ארבעים שנה - רמב"ן דברים א, ב

6 - **יוסף עליכם ככם אלף פעמים** מהו שוב ויברך אתכם כאשר דבר לכם אלא אמרו לו משה אתה נותן קצבה לברכתינו כבר הבטיח הקב"ה את אברהם (בראשית יג) אשר אם יוכל איש למנות וגו' אמר להם זו משלי היא אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם - רש"י דברים א, יא

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

שו"ת קיץ

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שתיית יין בברית מילה / הבדלה / ברכת המזון - בתשעת הימים

שאלה: ב"ה אנו זוכים להכניס את בננו בכורנו נ"י לבריתו של אברהם אבינו בעתו ובזמנו בתוך תשעת הימים. מאחר ובתשעת הימים נוהגים לא לשתות יין, ברצוני לדעת היאך עלי לנהוג באשר לשתיית היין במהלך ברית המילה. השאלה נוגעת הן לשתיית היין של כוס ברית המילה אשר עליה מברכים את ברכת המילה (אשר קידש ידיד מבטן וכו'), הן לשתיית יין במהלך סעודת המצווה, והן לשתיית היין של ברכת המזון הנעשית על הכוס כנהוג בסעודות כגון אלו. כמו כן אודה לרב אם יוכל גם לבאר מה יש לעשות הלכה למעשה עם שתיית יין ההבדלה במוצאי שבת 'חזון'.

תשובה: מובא בהלכה שבמהלך תשעת הימים[א] נוהגים שלא לאכול בשר ולא לשתות יין, ועל אף שמדין הגמרא לא נאסרה אכילת בשר ושתיית יין אלא בסעודה המפסקת בערב תשעה באב - מכל מקום נהגו העם מנהג זה - וזאת כדי למעט בשמחה בימים אלו, וכן משום שבטלו הקרבנות ובטלו הנסכים, ובדין היה שלא לאכול בשר ולא לשתות יין כל השנה כולה[ב], אלא שאין אנו יכולים לעמוד בזה, אבל לפחות בימים אלו נהגו להחמיר[ג].

יין הבדלה: אמנם כתבו הפוסקים[ד] שכל זה בסעודות הרשות, אבל בסעודות מצווה שזמנם בימים אלו, מותר לאכול בשר ולשתות יין, שמתחילה שנהגו איסור זה, לא נהגו זאת באכילות ושתיות של מצווה[ה]. ולכן פסק השולחן ערוך[ו], שמותר לשתות את יין ההבדלה של מוצאי שבת 'חזון' מאחר וזו שתייה של מצווה, ושתייה של מצווה - מותרת אף בימים אלו. אמנם הרמ"א[ז] כתב שלכתחילה יש לתת לקטן[ח] לטעום מכוס ההבדלה, ורק אם אין קטן ישתה המבדיל בעצמו. ואם כן, לדעת בני ספרד הפוסקים כשולחן ערוך, מותר לעשות הבדלה כרגיל על כוס יין במוצאי שבת חזון, והמבדיל ישתה מכוס ההבדלה, אבל לדעת בני אשכנז הפוסקים כרמ"א[ט], לכתחילה יש לתת לקטן (שיוצא ידי חובה בהבדלה זו), ואם אין קטן[י], ישתה המבדיל.

שתיית יין בתוך סעודת מצווה: אמנם לא מצאנו שהרמ"א הסתייג משתיית יין בסעודת מצווה כגון ברית מילה וכדומה, ומותר למשתתפים לשתות את היין בעצמם, וביאור החילוק בין יין הסעודה ליין ההבדלה, כתב הגאון מווילנא[יא], שבהבדלה כיוון שאפשר לקיים את הדין של טעימה מכוס של ברכה על ידי קטן יש לעשות כן לכתחילה, אבל בסעודת מצווה שיש עניין להחשיבה על ידי אכילת בשר ושתיית יין, אי אפשר לקיים זאת על ידי אחר... ולכן מותר לאכול בשר ולשתות יין לכתחילה.

יין של כוס ברכת המזון: ובאשר לשתיית יין של כוס ברכת המזון, בשולחן ערוך[יב] מבואר שמאחר והוא שתייה של מצווה, מותר לזמן על כוס יין ולטעום מהכוס, אולם לדעת הרמ"א שגם יין הבדלה יש לכתחילה לתת לקטן, כתבו הפוסקים[יג], שמאחר ויש דעות בהלכה שאין חובה לקבוע את ברכת המזון על כוס יין, אם כן בתשעת הימים יזמן ללא כוס.

יין של כוס ברכת המזון של סעודת מצווה: אמנם על אף האמור, שונה הוא הדין של כוס ברכת המזון של סעודת מצווה, שאם מדובר על זימון על סעודה שהיא בגדר סעודת מצווה כמו ברית מילה וסיום מסכת וכדומה, מותר לזמן על כוס יין ולטעום מהכוס[יד], שגם יין זה הוא בגדר יין של תוך הסעודה[טו], ומאחר שבסעודה עצמה התרנו לשתות יין[יז], הוא הדין גם שתיית יין זה של ברכת המזון[יח].

יין של כוס ברכת המילה: נאמנם באשר לטעימת כוס של ברכת המילה עצמה (אשר קידש ידיד מבטן וכו') לדעת הרמ"א חוזר הדין כמו יין ההבדלה, שמאחר ויש אפשרות לקיים את הדין שצריך לטעום מהכוס של הברכה על יד אחר, אם כן יש לתתו לכתחילה לקטן או ליולדת[יט].

סיכום הדינים בשתיות היין בברית מילה:

נמצא מעתה שלדעת בני ספרד, ניתן לשתות את היין שבברית המילה כרגיל, הן היין של ברכת המילה, הן היין שבסעודה, והן היין של כוס ברכת המזון, אולם לדעת בני אשכנז, את היין של ברכת המילה יש לתת לכתחילה לקטן, ואילו את היין שבסעודה ואת היין של כוס ברכת המזון ניתן לשתות כרגיל ואין צורך לתת לקטן.

פדיון הבן: אמנם אם מדובר בפדיון הבן, לכולי עלמא מותר לשתות את כוס היין של ברכת הפדיון, מאחר ונוהגים לעשות את הפדיון בתוך הסעודה[כ], ולא כברית מילה שעושים את הברית קודם הסעודה, וממילא הרי זה יין בתוך הסעודה המותר לשתותו גם לדעת הרמ"א, וכמו כן יהיה מותר לשתות את היין של כוס ברכת המזון לכולי עלמא וכמבואר לעיל.

ה' יעזרנו שהצום החמישי ייהפך לששון ולשמחה עם שאר צומות החורבן, במהרה בימינו אמן.

א - בני אשכנז נהגו להימנע מאכילת בשר ושתיית יין החל מליל ראש חודש אב, לעומת זאת אצל בני ספרד המנהג הנפוץ הוא להתיר אכילת בשר ושתיית יין בראש חודש, ורק ממוצאי ראש חודש נוהגים איסור זה, ואילו מבני תימן יש שאינם נוהגים כלל איסור זה, אלא רק בסעודה מפסקת שהוא מדינא דגמרא.

ב - עיין גמ' בבא בתרא דף ס' ע"ב.

ג - עיין גם שו"ת מהרש"ל סימן צ"ב.

ד - שו"ע סימן תקנ"א סעיף י'.

ה - עיין דרכי משה על הטור סימן תקנ"א.

ו - שו"ע שם.

ז - רמ"א על השו"ע שם.

ח - כתבו הפוסקים שיש לתת לקטן שהגיע לגיל חינוך של ברכות, ועל אף שבברית מילה שחלה בשבת פסק הרמ"א לתת לתינוק הנימול, מ"מ היכא שאפשר יש לחוש לדעת הר"ן בתשובה (סימן נ"ב) שצריך קטן שהגיע לגיל חינוך, שאל"כ יש לחוש לברכה לבטלה (ברכת בורא פרי הגפן) ואף שהראב"ן חולק על הר"ן הנ"ל ועל פיו אנו נוהגים בברית מילה שחלה ביום כיפור לתת לתינוק הנימול, מ"מ היכא שאפשר יש לחוש לדעת הר"ן, וביוה"כ אי אפשר (לתת לקטן שהגיע לגיל ברכות) דילמא אתי למיסרך (ועוד שעיקר הברכה היא בעבורו - הרך הנימול) משא"כ ביין הבדלה שמעיקר הדין מותר לשתותו אף לגדול. אמנם קטן שכבר הגיע לגיל חינוך להתאבל על ירושלים עדיף לא לתת לו לשתות מכוס ההבדלה מאחר וגם הוא מצווה להתאבל על ירושלים, ולכן צריך לחפש קטן שמחד הגיע לגיל חינוך של ברכות אבל מאידך לא הגיע לגיל חינוך להתאבל על ירושלים. אמנם אם יש רק קטן שכבר הגיע לגיל חינוך להתאבל על ירושלים, מובא בשם הרב אלישיב זצ"ל, שעדיף לתת לו לטעום מהכוס מאשר שהגדול ישתה, אחר שהוא מצווה כן רק מדין 'חינוך' דרבנן.

ט - אך יש לציין שבקרב חסידיות רבות נוהגים בזה כדעת השו"ע והמבדיל שותה לכתחילה את

היין בלא לחזר אחר קנן (וראיתי שדעת הרב עמרם פריד שליט"א שהמבדיל הגדול ישתה לכתחילה את היין ולא יחזר אחר קנן שאחר שלא כל כך ברור מה הגיל שאינו יודע להתאבל על ירושלם, וכן שראוי לכתחילה שהמבדיל ישתה בעצמו את הכוס, וכן שיש להקפיד שהקנן ישתה מלוא לוגמיו, ולכן מחמת כל הטעמים הנ"ל יכול הגדול המבדיל לשתות ולא לחזר אחר קנן)

י - והנה יש לעיין האם צריך לתת לקנן שיוצא ידי חובה בהבדלה זו, או אפשר לתת לקנן שכבר יצא ידי חובת הבדלה, ונראה יותר שצריך לתת לקנן שיוצא ידי חובה בהבדלה זו מכמה טעמים:

א. מאחר ואם הקנן כבר יצא ידי חובת הבדלה הוא יצטרך לא לענות אמן על ברכת ההבדלה כדי שלא תהווה הפסק בין ברכת בורא פרי הגפן לשתייתו, וא"כ מכניס עצמו בידיים למצב שלא יוכל לענות אמן על ברכה (עיין שו"ת הר צבי חלק א' סימן קנ"ד)

ב. ועוד והוא העיקר, שנראה לענ"ד שאע"פ שבשאר כוסות של ברכה, אפשר לקיים את הדין של 'המברך צריך שיטעום' על ידי שאחד כלשהוא יטעם את הכוס, ולכמה שיטות אפי' תינוק שלא הגיע לחינוך (עיין מג"א סימן תרכ"א ס"ק ג') מ"מ בכוס של קידוש והבדלה שצריך לשתות מלוא לוגמיו ולא סגי בטעימה בעלמא - יש לומר שצריך שתייה של אחד הקשור לקידוש והבדלה זו (עיין שיעורי הגר"א עוזר שליט"א שיעור שפ"ב בעניין 'קידוש בשבת' מה שביאר לחלק בין כוס של קידוש לשאר כוסות של ברכה עפ"י דברי שו"ע הרב סימן ק"צ סעיף ד', ואע"פ ששם כתב כן רק לגבי קידוש ולא לגבי הבדלה, וכן בדברי שו"ע הרב מבואר שדיבר רק על כוס של קידוש, מ"מ נראה לענ"ד שכוס של הבדלה יש לה גדרים של כוס של קידוש ששניהם נלמדים לדעת הרמב"ם מאותו פסוק, והראיה שרק בכוס של קידוש והבדלה יש דין של 'מלוא לוגמיו' משא"כ בשאר כוסות של ברכה [אמנם קידוש בבית הכנסת בליל שבת שאף אחד לא יוצא בו ידי חובה יש לו גדרים של שאר כוסות של ברכה וסגי בטעימה ודו"ק])

ועיין בשו"ת שביבי הלוי סימן ע"א מו"מ בין הגרש"א שטרן שליט"א לגר"ש וואזנר זצ"ל (ותשובת הגר"ש וואזנר נדפסה בשו"ת שבט הלוי חלק ח' סימן קכ"ט) שמבואר שם שדעת הגר"ש וואזנר זצ"ל לגבי כוס של הבדלה שצריך שתיית 'בר חיובא' אבל לאו דווקא שיוצא ידי חובה בהבדלה זו, ולפי האמור יש להעיר משו"ת הר צבי הנ"ל, וכן במה שצירף שם בנידונו (הבדלה בתשעה באב שחל במוצאי שבת עבור אישה שאינה צמה והיא תשתה מהכוס של הברכה) את השיטות שאפשר לתת לתינוק בעלמא, וכן לתינוק שאינו הגיע לגיל חינוך, יש להעיר ששונה כוס של הבדלה משאר כוסות של ברכה לפי המבואר לעיל ודו"ק.

יא - ודע שהפוסקים לא הביאו כלל עצה, להבדיל במוצאי שבת 'חזון' על חמר מדינה, ומשמע מכך שאין צורך לעשות כן, אלא או יתן לקנן לשתות, ואם אין קנן ישתה בעצמו, אמנם הערוך השולחן (סימן תקנ"א סעיף כ"ו) כתב לעשות הבדלה על שכר (וכן נוהגים רבים מבני חו"ל) אך כאמור שאר הפוסקים לא הזכירו זאת, ובלא"ה ידועה דעת החזו"א שכל עניין 'חמר מדינה' אינו ברור בזמננו.

יב - ביאור הגר"א לשו"ע שם.

יג - שם.

יד - מגן אברהם בסימן תקנ"א, מובא במשנה ברורה שם סעיף קטן ע"א.

טו - משנה ברורה שם סעיף קטן ע"ב.

טז - ומהגרש"א שטרן שליט"א שמעתי להקשות, מדוע אם כן אנו נוהגים שלא לשתות את היין של ברכת המזון בסעודה שלישית (אלא שותים אותו לאחר הבדלה) שאם היין של ברכת המזון נחשב כיין שבתוך הסעודה לעניין שתיית יין בתשעת הימים, אם כן יהיה מותר לשתותו קודם הבדלה כדין יין שבתוך המזון, וצ"ע.

יז - ויש לעיין האם זה רק באופן שאכן שתה בפועל יין בסעודת המצווה, או גם אם בפועל לא הגישו כלל יין בסעודת המצווה מ"מ מאחר והיה מותר לשתות, ממילא מותר לשתות את כוס ברכת המזון.

יח - ומעתה יש להסתפק לגבי כוס היין של ברכת המזון בסעודה שלישית בשבת חזון, שבהרבה מקומות נוהגים להשאיר כוס זו להבדלה, שלכאורה יהיה מותר לכתחילה למבדיל לשתות כוס זו, שהרי על אף שמדין 'הבדלה' צריך לתת לכתחילה לקנן, מכל מקום מאחר וכוס זו היא גם כוס ברכת המזון של סעודה שלישית, שבסעודה זו היה מותר לשתות יין, יהיה מותר לשתות כוס זו מדין 'כוס ברכת המזון' של סעודה שהיה מותר בה לשתות יין, וי"ל.

יט - עיין בספר פסקי תשובות סימן תקנ"א אות ל"ו בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל. ויש להסתפק באופן שהסעודה היא סמוכה ממש לברית (כנהוג) והמברך על הכוס, אם יטעום יפטור את עצמו מלברך על היין שבתוך הסעודה, אי משום כך גם היין של תוך המילה יהיה טפל ליין שבסעודה ולא יהיה צריך לתת לקנן לכתחילה (הערת הרב נריה בראון הי"ו)

כ - כן מבואר בשו"ת מהרי"ו ברונא (סימן קנ"א) ומשום 'פרסומי מילתא' שאז ניכר טפי המצווה ושפיר הוי פרסום גדול למצווה.

וקרא זה אל זה ואמר — תגובות

בדבר היציאה מארץ ישראל לחו"ל

תגובת הרב יהושוע בן מאיר שליט"א

למרות המדרש רבה [המובא בפתיחה ל"בסוד שיח" פרשת מטות מסעי] יש להדגיש שכמובן שבטי ראובן גד וחצי שבט מנשה ישבו בארץ ישראל המזרחית, בהיתר גמור. שהרי משה נתן להם את זה לנחלה ע"פ ה'. וכמובן שלאחר שבע שכבשו ושבע שחילקו נתקדשה א"י המזרחית, ונתחייב בכל המצוות התלויות בארץ. ומשה קבע שם שלוש ערי מקלט. ומיקרי א"י לכל דבר. רק שבכל אופן התרחקו ממקום המשכן ואח"כ המקדש, ולא הוי 'לשכנו תדרשו'. אבל חלילה שגרו בחו"ל.

הרבה פוסקים הקלו בזה"ז ביציאה לחו"ל, כיוון שקל לחזור. והנה מצאנו בראשונים ובפסוקים בבן חו"ל שבא לארץ לגבי יו"ט שני 'דעתו לחזור'. ובתשובת אבקת רוכל מהב"י שנהגו לעשות מניינים של יו"ט בא"י כשהיה מניין שעלו לרגל ודעתם לחזור. והב"י לא כתב שיש איסור בדבר. וכבר האריכו בכך הפוסקים. גם מצאנו בגמ' 'נחותי' שירדו מא"י לבבל, בניהם גם 'רב' שהיה גדול הדור. ועוד רבים.

והנה החזו"א עלה לארץ בגיל מבוגר יחסית. ומורו ורבו הרב חיים עוזר נשאר באירופה, ולא עלה. וכן רבים וטובים אחרים עד היום הזה. למשל הגר"מ פינשטיין, הרבה מבית בריסק ועוד [חוץ מהענף המשפחתי בארה"ב, יש ענף חשוב בשוויץ]. אגב, גם החפץ חיים, נשאר לחיות בחו"ל.

בכל הישיבות לומדים ב"ה בני חו"ל, שמחזיקים יו"ט שני וחוזרים אח"כ לחו"ל. וכל ראשי הישיבות לוקחים מהם שכ"ל כפול, בהיותם בני חו"ל, ובכך כנראה מסכימים שיחזרו.

אמנם החזו"א עצמו לעולם לא חזר לחו"ל. אבל הרבה רבנים וגבירים מחו"ל היו אצלו, ולא גער בהם שיישארו בארץ.

אז הסיפור יפה. אבל מסיפורים לא עושים הלכה.

כמובן - אתה יודע שאני חי עם כל משפחתי ב"ה בארץ, ואינני מחפש עילה לרדת או לצאת לחו"ל.

סיפר לי אבא ז"ל שפעם הוא פגש את הרב ליזר סילבר זצ"ל, שהיה נשיא אגודת הרבנים בארה"ב וקנדה. הוא אמר לו - לא ראיתי את הרב הרבה זמן, שכנראה לא היה בארץ. אמר לו הרב סילבר - אסור לבוא. אבא ז"ל תמה - אסור לבוא לא"י. ענה לו הרב סילבר זצ"ל - חוכמה לבוא, הבעיה שאסור לצאת. שאל אותו אבא ז"ל - אז איך הרב יצא הפעם. ענה לו הרב סילבר - אני נוסע מפה לוועידת רבנים בנושא חינוך באירופה. לצורך מצווה מותר לצאת. ורק משם חוזר לארה"ב.

ייתן ה"י ויהפכו הימים האלו לששון ולשמחה

סיפור לשבת

כורח הנדוניה...

נהר הניימן הליטאי זרם ברוגע, משל לא ידע כי בעבר הלא רחוק איכלסו שתי גדותיו מחנות צבא אוייבים שנלחמו בחירוף נפש. אותה שעה היו מימיו נוצצים כשטיח זוהר הנפרש תחת חתן וכלה, ושמיו תכלת-מנוקד-בלבן חופים ממעל.

הימים - ימי קיץ. השנים - כמאז ומקדם, בין מלחמה למלחמה, בין מלחמת העולם הראשונה למלחמת העולם השנייה.

איזור נהר הניימן שימש מקום נופש קייצי לאלפי משפחות יהודיות. עיירת הנופש שקקה מידי קיץ באלפי יהודים, עמך ורבנים שבאו לשאוף אוויר ולהחליף כוחות. בין הנוכחים היה רבה האחרון של קובנא העיר, הגאון רבי אברהם דב כהנא שפירא, הי"ד. רבה של קובנא התפרסם בחייו הן מפני גדלותו התורנית, אשר באה לידי ביטוי בין היתר בספריו דבר אברהם, והן מפני דאגתו המיוחדת לכל יהודי, אשר התגלעה בשיאה בתקופת השואה, בבחירתו לשוב משוויץ, בה שהה לצרכי ריפוי, אל קובנא, כדי להיות עם צאן מרעיתו ולא להותירם בדד.

והוא אכן הנהיג קהל רב וגדול במצור ובמצוק, פסק בשאלות כבדות משקל, ובין היתר מפורסמת תשובתו על נוסח ברכת קידוש ה'.

במקום הנופש, על גדות נהר הניימן, נוכח רבי אברהם לדעת כי קיימת בעיה חמורה. אלפי יהודים שוהים במקום אך לא מונה רב פוסק מוסמך כדי להשיב על שאלות הלכתיות שונות המתעוררות השכם והערב. בין הנופשים היו רבנים ואישי הלכה, אך הללו, כאחרים, באו לפוש ולא היה זה הוגן להטריחם לעמול במקום הנופש, ולפיכך ראה רבי אברהם צורך לתקן את המצב ולהעמיד את הדת על תלה, עמד והקדיש סכום נכבד כמשכורת עבור הרב שיאות למלא משרה זו.

הורה, איפוא, רבי אברהם לפרסם באמצעים שונים כי המוצא עצמו ראוי למשרה זו מתבקש להציע את עצמו.

חלפו ימים אחדים. נקודה קטנה הלכה והתקרבה ממרחקים. סירה חבוטה, שבמשוטיה חתר עבדקן נמרץ, ריקדה בעדינות על המים. ציציותיו המתבדרות ברוח הקלילה דמו כמפרשים לסירה הזעירה ובעיני הנופשים נדמה המראה כציור לא מציאותי. מים חלקים כבדולח, פסי שמש זהובים צובעים את המים, דגיגים חוצים את הנהר מהכא להתם, כביכול ימצאו התם מה שלא מצאו הכא, ומעל הכל סירה קטנה, שזופת שמש. דאצ'ה.

הוא חבט במים פעם אחת נוספת וזינק החוצה מן הסירה היישר אל גדות הנהר. לאחר שקשר את שקשר וסידר את שסידר, ביקש לברר היכן שוהה רבה של קובנא.

- רבנו, באתי להציע את עצמי למשרת רב ומורה הוראה כאן במקום הנופש. שמעתי שמבקשים איש אשר יסכים למלא את התפקיד.

- במה אתם עוסקים?

האיש הצל בכף ידו על עיניו מפני השמש, ובידו השנייה חיווה למרחק והשיב: שם, שניים שלשה מילין אחרי עיקול הנהר, ישנו כפר קטן, בן חמש משפחות יהודיות, ואנוכי ה...שוחט שלהם.

- השוחט?

- כן, רבנו. השוחט.

- ובאת הנה כדי להציע עצמך להיות רב ופוסק לאלפי יהודים?

- כן, רבנו.

מפני הנימוס לא דחה אותו רבי אברהם מעל פניו אלא ביקש מתלמידים מובחרים ששהו במחיצתו כי ישוחחו עם השוחט בדברי תורה ואולי מתוך כך יבין, כי טוב היה עושה לו היה מציע עצמו למשרה אחרת.

לאחר שעה שבו התלמידים אל רבם נדהמים ומשתאים. רבנו! האיש בקי בכל חדרי התורה!

תלמיד חכם מופלג מיחידי סגולה, הננו לפניו כאסקופה נרמסת. רבי אברהם הזדרז אל השוחט, שוחח גם הוא בדברי תורה עמו וילפת מגודל ידיעותיו ורוב הבנתו.

מטבע הדברים ביקש רבה של קובנא לדעת על מה זה ולמה גאון שכמותו מתגורר בעיירה קטנה בלתי ידועה, בין כפריים בודדים. השוחט השיב בפשטות: רבה של קובנא! איני זקוק למאום. אני רוצה רק ללמוד ותו לא. את רצוני זה מניחים לי למלא בכפרי הקטן, אני שוקד על תלמודי בבית הכנסת הזעיר שעות על גבי שעות, באין מפריע. גן עדן בעולם הזה, כפי שאיני יכול למצוא בוילנא, בקובנא, בגרודנא או בסלבודקא.

הסיבה שבגללה הצעתי עצמי למשרה זו, היא מפני שילדי הגיעו לפרקם ועלי לתת להם נדוניה. אך אצבור כאן את הדרוש לי ואשוב לפינתי השקטה.

* * *

סיפור מופלא זה שרד מלחמות וצרות כי הוא נושא בחובו מסר עמוק, שהזוכה ללמוד תורה מוצא בה את כל אושרו. תענוגו וסיפוקו באים לידי ביטוי בעצם לימוד התורה. אין היא אמצעי או דרך למקום, היא המטרה והיא המקום. אין צורך בשום דבר אחר.

כך ביקש בתקופה זו רבן יוחנן בן זכאי על רקע חרבותיה העשנות של ירושלים ובית מקדשנו: "תן לי יבנה וחכמיה". זה כל העולם.

(מפרסומי מאורות הדף היומי)

שביבים / שאול שיף

הנחת תפילין של יד על הראש בזמן מלחמה

בגמ': אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ארבעים סאה קצוצי תפילין נמצאו בראשי הרוגי ביתר. (גיטין נח, א).

בשו"ע (או"ח סי' מה ס"א) נפסק, אסור להיכנס לבית הקברות או לתוך ד' אמות של מת כשתפילין בראשו שיש בזה משום לועג לרש.

בספר יסודי ישורון (ח"א מערכת תפילין אות כט) כתב, שבעת הנורא זמן המלחמה העולמית הראשונה, שאלו אנשי המלחמה אם מותר להם להניח את התפילין בשדה המלחמה, או שמא יש להם לחשוש שמא יש שם קבר של יהודי שמת במלחמה, ובפרט במקום שידוע שבודאי נקברו שם מתים, ולהרחיק מזה המקום אי אפשר מפני פקודת שרי הצבא העומדים על גביהם.

והביא שבתל תלפיות (שנת תרעה, סי' קצה) כתב להוכיח ממה שאמרו בסוגיין שנמצא בראשי הרוגי ביתר ארבעים מאה קצוצי תפילין, הרי שבזמן מלחמה אין חשש להניח תפילין במקום שהורגים אנשים, שהרי אם יש חשש איסור בזה היו צריכים כולם לחלוץ התפילין מראשיהם מיד כשנהרג הראשון ואיך נמצאו התפילין בראשי הרוגי ביתר, אלא וודאי שאין אנו חוששים לזה.

והנה המהר"ם שיף בסוגיין כתב, שהנושא משאוי בזרועו מניח תפלה של יד על ראשו משום שמקום יש בראש להניח ב' תפילין, ובשעת מלחמה שנושאים כלי זיינן על זרוען ומחזיקים ברמחים יתנו תפילין של יד גם כן בראש. וכך פסק למעשה בשו"ת אבן יעקב (מסקין, סי' נה) לאיש צבא שאין בידו להניח תפילין של יד על ידו שיניחו על ראשו, עיי"ש.

אך בשו"ת חיים שאל (ח"א סי' עד אות מז), כתב, לפי פשטותם של דברים נראה בעיני דין זה תמוה ולא ראיתי כעת דין זה בדברי הפוסקים, ואין לסמוך על זה עד שימצא ראיה מדברי הראשונים וצריך חיפוש.

גם במנחת פתים (או"ח סי' מא) תמה על המהר"ם שיף וכתב, ותמהני שלעיל (סי' כז ס"א) במי שאין לו זרוע נחלקו הפוסקים אם יניח בימין ולא עלה על דעת שום פוסק לומר שיניח תפילין של יד בראש.

במעלת לימוד משניות

דבר נפלא כתב בספר שו"ת ר' שאול משה (זילברמן אב"ד וויערשוב) בהקדמתו וזה לשונו:

פעם אחת הייתי אצל השפת אמת זי"ע, ושאל אותי אם אני לומד משניות. והשבתי לו שקשה לי ללמוד משניות. ענה לי אדמו"ר זצ"ל: היודע אתה שכל הגדלות של הבית יוסף זצ"ל, היה מזה שלמד הרבה משניות. ואני חשבתי שכונתו של האדמו"ר הוא שעל ידי זה זכה שילמד עמו המגיד כידוע, הוסיף השפת אמת ואמר: כוונתי לגדלות בנגלה.

סגולה להשגת העולם הבא

"בעיר ליזענסק גר איש אחד שהיה עשיר גדול והיתה לו חנות גדולה, והיה מנהגו בכל בוקר אחרי התפילה הלך אל חנותו ועמד שם כל היום. פעם אחת התיישב בדעתו מה יהיה תכליתי? ואמר לאשתו כי היום לא יעמוד בחנות והלך לבית המדרש והתפלל ולמד שם עד אחרי הצהרים. כה נהג עצמו איזה זמן, ובני ביתו נהגו את החנות. והיה מנהגו שבכל ערב הלך אל הרב הקדוש ר"ר אלימלך מליז'נסק ז"ל לשמוע ממנו דברי תורה. פעם אחת שמע מהרבי ז"ל שאמר אם אחד מתאפק עצמו שלא לדבר דברי שקר מעת לעת שלם מובטח לו שהוא בן עולם הבא. וכשומעו אלה הדברים הסכים בליבו לעשות כן ונכנס לחדרו וסגר את עצמו שם כדי שלא יהיה לו שום מגע ומשא עם בן אדם, ועל ידי זה בטח שלא ידבר שקר בזה היום. ויהי בצהרים רצתה כלתו אשת בנו ליכנס אל החדר הזה ותרא כי סגור הוא. ותדפוק בדלת ואין עונה לה וחשבה בלבה מי יודע אם חמיה לא נתעלף שם והקימה רעש גדול ונתאספו הרבה אנשים ושברו את המנעול ונכנסו שמה ומצאו אותו יושב מעוטף בטלית ותפילין ולומד, ועל כל השאלות ששאלוהו לא ענה להם כלום, כי פחד שלא ישקר בדבריו בשוגג. ובני ביתו פחדו מאוד, כי אמרו מי יודע אפשר נשתתק חס ושלום שאינו יכול לדבר והתחילו לבכות מאוד. בתוך כך נכנס השכן הגוי וצעק: שכן! השאילני קרדומך! והשיב לו אין לי קרדום. וכשראו אנשי ביתו שמדבר, עזבוהו ויצאו מן החדר. וכשגמר את לימודו קם מן השולחן. פתאום ראה שהקרדום מונח תחת המטה, ונפל עליו פחד גדול מאוד וצעק אוי לי כי דברתי היום שקר, והלך תיכף אל הרב הקדוש, ותיכף כשנכנס אצלו שאל אותו הרב איה קרדומך? והבין שהרב יודע מכל הנעשה עמו. והתחיל לבכות מאוד. אמר לו הרבי דע שהראו לך מן השמים שאין זה הדרך לקנות עולם הבא בפעם אחת, אך כשמרגילים עצמם לעסוק במשא ומתן עם בני אדם ונזהרים שלא לדבר שקר זוכים על ידי זה לעולם הבא.

(ישראל בקמייסטר, סיפורי נפלאות מגדולי ישראל / על פי ד"ר דינה לוין)

"מספר לא מוכר נראה על הצג"

שמי משה ואני גר בירושלים עיר הקודש. הסיפור שלי התרחש ביום כ"ב בתמוז תשפ"ב - יום היארצייט של הרבי הקדוש רבי שלמה מקארלין זי"ע, שמקום מנוחתו בלודמיר. הקשר שלי אל הצדיק מלודמיר התחיל מהקשר שלי לרבי ומורי, הרה"ג רבי מאיר סירוטה שליט"א. שנים רבות שאני זוכה לשאוב מים חיים ממעיינו הזך, לקנות ממנו תורה בהירה ולשמוע מפיו פסקי הלכה.

מתוקף תפקידו הרם של רבי מאיר שליט"א, הוא נוסע לעיירות נידחות על פני חבלי אוקראינה פולין, לצרכי הכשרת מזון, תיקון מקוואות, עירובין ועוד ועוד, לטובת בני ישראל השוהים בגולה.

במסגרת אותם מסעות זכה רבי מאיר לפקוד קברי צדיקים רבים, ביניהם ציון הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע שבלודמיר. בבואו שמה נשבה ליבו בקדושת המקום, עליו שורה רוחו של רבינו זיע"א כמו בחיים חיותו, ומני אז הוא פוקד את הציון הקדוש בלודמיר,

כשהוא מוסיף ומדגיש כי ניתן לפעול במקום ישועות גדולות.

בחודש תמוז האחרון, ככל שהתאריך כ"ב בתמוז הלך והתקרב, התגברה בליבי התשוקה למסור קוויטל שיונח על ציונו של הצדיק. ידעתי שמורי ורבי עומד לטוס ללודמיר, ותכננתי למסור לו את הקוויטל כדי שייקח אותו עימו.

אלא שתוכניות לחוד ומעשים לחוד. הרב נסע ללודמיר, ואני נשארתי כאן עוד לפני שהספקתי לכתוב את הפתקה. רק לקראת יום כ"ב בתמוז, יום היארצייט, נזכרתי בכל העניין, אבל הבנתי שרבי מאיר כבר שוהה בציון הקדוש, ובאין לי רעיון אחר עם מי לשלוח את הקוויטל, נראה היה שהפסדתי את ההזדמנות. הייתי די מאוכזב, אבל התחזקתי שהכל לטובה.

הגיע ובא ליל היארצייט, והפלאפון שבכיסי מצלצל. מספר לא מוכר נראה על הצג, ואחרי כמה צלילים קצרים הוא מפסיק ומתנתק. החלטתי לחזור למתקשר, ואז התברר שזה היה צנתוק. על הקו נשמע תקליט: "הגעתם לקו תורתו של הצדיק ר' שלמה מקארלין. לכבוד היארצייט ניתן לשלוח קוויטל לציון הקדוש על ידי המערכת, בחינם ובאופן אוטומטי. הקישו כעת שתיים"...

נדהמתי. קוויטל לר' שלמה קארלינער! למען האמת זה לא כל כך מפתיע. אם יש ארגון שדואג לאירוח, לעלונים ולכל מה שקשור לציונו של הצדיק בלודמיר, אך טבעי הדבר שהם גם יזכו את הרבים בקוויטל חינם. הבנתי שעם כל ההערכה לפועלם, עדיין התזמון הוא לא מרגש כל כך. כמו שאני קיבלתי צנתוק, קיבלו גם אלפים נוספים ברחבי העולם.

הקשתי את הספרה שתיים, והדובר המשיך: "נא אמרו את שמכם ושם האם, ולאחר מכן הקישו סולמית. שימו לב", הוסיף הקריין והדגיש: "בכדי שהמערכת תקלוט כראוי את דיבורכם, אנא אמרו את שמכם בהברת עברית מדוברת. לדוגמה: מויִשֶׁה בן רבָקָה - אמרו מֹשֶׁה בן רִבְקָה"...

עכשיו נשמע צפצוף, שאומר כי עלי לומר את שמי, אך לא הצלחתי להוציא מילה מהפה. ההפתעה היתה מושלמת, ואני נותרתי כהלום רעם, כי כן, שמי ושם אימי הוא, לא פחות ולא יותר, משה בן רבקה

- - -

זו היתה עבורי הודעה פרטית מן השמים, מסר אישי מבורא עולם. מכל צירופי השמות, נבחר דווקא שמי כדי להדגים את אמירת השם ושם האם, ואני רואה בזה אות כי בסופו של דבר, ההשתוקקות והרצון ששמי ייזכר אכן פעלו את פעולתם בגבהי מרומים, כי רצון אמיתי של יהודי משתוקק אינו שב ריקם. זכותו של רבנו רבי שלמה בן יוטא תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

(גיליון השגחה פרטית)

מניעת משה להיכנס לארץ בגלל חטא המרגלים

/ הרב שמעון ממן שליט"א

"גם בי התאנף ה' בגללכם לאמר, גם אתה לא תבוא שם" (א, לז) שואל רבינו, הרי לא מצינו שכעס ה' על משה בגלל עון המרגלים? ומבאר ע"פ דבריהם (תענית כט.) שאמרו על הכתוב (במדבר יד, א) "ויבכו העם בלילה" קבעו בכיה לדורות, כי היה ליל ט' באב שבו נחרב בית המקדש.

ואמרו עוד, שאם היה משה רבינו נכנס לארץ ישראל והיה בונה את בית המקדש, לא היה בית המקדש נחרב, שלא היתה אומה ולשון נוגעת בו. עוד אמרו (מדרש תהלים עט) על הכתוב "מזמור לאסף א' באו גויים בנחלתך..." קינה מיבעי ליה [כי ל' מזמור מורה על שמחה, וכאן בפרק נזכר חורבן בית המקדש, ומן הראוי היה לפתוח בל' קינה וצער]?אלא על שהשליך חמתו על עצים ואבנים. כלומר, לכן כתב ל' המורה על שמחה, כי לטובה היא לבני ישראל, להחריב להן את בית המקדש לכפרה על עוונותיהן. כי לולא זה, היה צריך להעניש אותם בגופן בעבור עוונותיהן.

לפי זה, אם היה משה רבינו נכנס לארץ ישראל היה בונה את בית המקדש ולא היה נחרב, והיה ה' מכלה חמתו בשונאי ישראל, כי היה כליונם במקום חורבן הבית, לכן גזר ה' בגזירת המרגלים גם על משה רבינו שימות במדבר. והוא אומרו "גם בי התאנף ה' בגללכם" כלומר בגלגול דברים שלכם, כי לולא עון המרגלים היו נכנסים לארץ ישראל, ואפשר שגם משה היה נכנס עמהם. והגם שיבנה בית המקדש על ידו, אין בזה מיחוש. כי לא נתגבר בחינת הרע, והיו עומדים בצדקותם בארץ. אך בגלל חטא המרגלים גברה יד הרשע, באופן שלא יעמדו בארץ בצדקותם.

"מתקשרים", בעלי כוחות

שאלה 1:

ישנה תופעה שנקראת "מתקשרים" אלו אנשים שכביכול מדברים עם מלאכים או נשמות וכך נותנים יעוץ והכוונה. שאלתי היא האם מותר לקבל יעוץ דרך מקור כזה, ואם לא מהי הדרכה נכונה על פי התורה שניתן לקבל בנוגע לבחירת בת זוג, עיסוק ושאר עניינים ארציים...

תשובה 1:

מותר אך לא רצוי. בכלל, החלטות ננקטות באופן רציונלי ולא מתוך הסתמכות על גורמים חיצוניים להכרה.

שאלה 2:

האם מותר להשתמש בשירותי מתקשרת? הנה הגדרה של תקשור מתוך האתר שלהם: "התיקשור הוא חיבור לעולם הרוחני וקבלת ידע ואינפורמציה שמטרתו להדריך, לכוון ולעזור לנו בהתפתחות הרוחנית שלנו. המטרה הגבוהה של התיקשור- לעזור לנו להכיר את עצמנו, להתחבר לעצמי הגבוה שלנו, ללמוד להיות הנשמה בגוף." המתקשרת אמרה לי שיש לכל אחד 2 "מדריכים" - אלו 2 נשמות שלאו דווקא ירדו לעולם הזה אי פעם ודרכם היא מתחברת לחלק העליון של המטופל...

תשובה 2:

לא רצוי.

שאלה 3:

אנשים עם כוחות האם קיים דבר כזה?

תשובה 3:

כוזרי א, ה: "וההיפך אנו רואים אצל מי שלא עסק לא במדע ולא בזיכוך נפשו. דבר זה הלא מוכיח כי סוד הקשר בין הענין האלוהי ובין הנפשות שונה ממה שהזכרת אתה הפילוסוף". במילים אחרות: אם יאמר לך אדם יש כוחות באדם תאמין, יש תורה בכל אדם, אל תאמין.

שאלה 4:

למה יש להם כוחות אלו? האם מותר ללכת אליהם?

תשובה 4:

הקב"ה נתן כוחות רבים לכל מיני בני אדם משום שאין כילות לפניו. באותה מידה יכולנו לשאול מפני מה נתן כוחות פיזיים ללא קשר עם צדקות של בעליהם. מותר להשתמש בבעלי הכוחות בלי לקבל את מרותם הרוחנית.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net